

פרשת תזריע בדרך הב"ד

[ברית מילה בדרך הב"ד]

מה השמחה הגדולה בברית מילה?

לקו"ש חכ"ב תזריע א

נכתב על ידי

ארי' לייב הכהן הענדל

חכמה

הרעיון של השיחה בנקודה

מה התוכן הפנימי של ברית מילה? - ומה הקשר ל(שמחת) מתן תורה?

למה יש "קוואַטערס" בברית מילה - ובדוקא איש ואשה?

ומה הקשר לשושבינים בנישואין?

ולמה אשה מעוברת לא יכולה להשתתף במנהגים אלה?

בינה

התוכן של השיחה

הקדמה:

לשיחה זו שני חלקים – בנוגע למנהג ה'קוואַטערס' בברית מילה:

חלק ראשון – מסביר את טעם המנהג שאשה מעוברת לא תהי' (שושבינה בחופה ו) 'קוואַטערין' בברית מילה.

חלק שני – מסביר את טעם מנהג ה'קוואַטערס' בברית מילה והשייכות לשושבינים בחופה על פי ענינם ושייכותם של ברית מילה וחתונה בפנימיות הענינים.

פתיחה:

בברית מילה נוהגים שיש "קוואַטערס" – זוג המביאים את התינוק מאמו לכסא של אליהו (האשה – "קוואַטערין" – לוקחת את התנוק מאמו ונותנת לבעלה – "קוואַטער" – שמניחו על הכסא של אליהו).

מנהג ישראל תורה הוא – אז יש סיבה למה בדוקא אשה מעוברת בברית, על אף שאינה מצווה על מילת בנה.

ומרומז בפרשתנו, שמדבר על "אשה כי תזריע", וממשיך על מצות הברית "וביום השמיני ימול בשר ערלתו" – בלא הזכרת הבעל כלל, היינו שבמובן מסויים יש לאשה קשר לברית, וזה מתבטא במנהג שהיא "קוואַטערין".

בכמה מקומות נוהגים שאשה מעוברת לא תהי' "קוואַטערין".

על דרך זה מצינו בנישואין: נוהגים שיש שושבינים – זוג נשוי המלווים ומובילים את החתן והכלה לחופה, וגם שם נוהגים שאשה מעוברת לא תהי' שושבינה.

שאלות - חלק ראשון:

למה (יש נוהגין ש)אשה מעוברת אינה יכולה להיות 'קוואַטערין'? ואף שנאמרו בזה כמה טעמים [לדוגמא חשש סכנה, עין הרע וכו'] לכאורה ענין זה שייך לעצם המנהג.

ואפשר לקשר גם למה שאומרים מנהג ישראל תורה הוא, שיש לומר שיש בזה שתי נקודות/פירושים – הענין הפשוט, שיש לזה תוקף של תורה, ועוד ענין, שהוא הוראה (תורה) בנוגע לתוכן המיוחד של הענין.

ועל פי מה שכתוב בספרים ששני המנהגים שלא תהי' אשה מעוברת שושבינה ו"קוואטערין" הם אותו מנהג, מובן שהסיבה לשניהם היא אותה סיבה.

ביאור:

בכפרות של ערב יום כיפור אשה מעוברת צריכה לקחת גם בשביל הולד (היינו תרנגול ותרנגולת נוסף על התרנגולת שלה).

והמנהג הוא הרי שיהי' איש ואשה שושבינים ו"קוואטערס" (או שני אנשים ושתי נשים) – אז אם אשה מעוברת תהי' שושבינה (לדוגמא), יהיו כאן שלושה שושבינים (וגם מספר האנשים והנשים לא יהי' בשוה – שיש מקום לומר שזה נוגע).

[אבל אשה מעוברת יכולה ללוות את בתה או כלתה וכו' לחופה, כיון שזה שעומדת תחת לחופה אינו בדוקא מפני שהיא שושבינה, ודואגים שיהיו זוג מסויים אחר – שהאשה אינה מעוברת – שושבינים].

ובדיוק ועומק יותר: זה לא רק שיש כאן את האשה ואת העובר, שהעובר הוא עוד מציאות, אלא האשה עצמה (כאילו) נחשבת כשתי (שלוש) מציאויות, וממילא יש בה חלק שהוא זכר, ובשבילו כפרה תהי' דוקא על ידי תרנגול זכר (לדוגמא).

אז הבעי' היא (לא שיש את האשה ומצטרפת אלי' עוד מציאות של העובר, אלא) שהאשה עצמה היא (לא מציאות אחת של אשה אחת אלא) שתי מציאויות – והמנהג הוא שיהי' איש אחד ואשה אחת.

שאלות - חלק שני:

למה המנהג הוא ש(יש 'קוואטערס', ו)ה'קוואטערס' הם איש ואשה? בנישואין אפשר להבין למה השושבינים הם איש ואשה, כיון שהוא כנגד החתן והיא כנגד הכלה, אבל למה בברית?

ביאור:

ובהקדים ביאור ענין השושבינים: החתן והכלה לא מרגישים בנוח ומתביישים אחד מהשני, ולכן צריכים עידוד וחיזוק להתקרב זה לזה, וזה מה שהשושבינים עושים – ולכן דוקא זוג נשוי עושים את זה, כיון שכבר עברו את ענין הנישואין.

ובשורש למעלה: חתונת הקב"ה עם בנ"י (מתן תורה) על ידי משה (שושבין של הקב"ה "שושבינא דמלכא") ואהרן (שושבין של בנ"י "שושבינא דמטרוניתא") – משה ממשיך

אלקות לבנ"י, ואהרן מעלה ומקרב את בנ"י לאלקות. הצורך בשושבינים הוא מכיון שהנשמה ירדה בריחוק גדול להעלם והסתר של העולם, ויש בושה ויראה מגדולת הקב"ה, אז צריך שמישהו יעלה את הנשמה וימשיך ויוריד את האלקות לנשמה.

והשושבינים קשורים לשמחת הנישואין – שמחה באה מחידוש, ובאיש ואשה למטה יש חידוש כי היו נפרדים עד עכשיו (על אף היותם שני חצאים) וכעת מתאחדים.

וכך ברוחניות – הנשמה (כאילו) נפרדת מהקב"ה על ידי ירידתה לעולם, ועל ידי קיום התורה ומצוות היא מתאחדת עימו (וגם הניצוצות מתבררים), וזה מביא לשמחה נפלאה.

[ולכן נקרא מתן תורה "יום שמחת לבו", כיון שבזה יש את השמחה מביטול הגזירה של ההפרדה בין עליונים ותחתונים, החיבור ויחוד של הקב"ה עם בנ"י כפי שהם למטה בעולם הזה הגשמי – ומה שכתוב במשנה שזה הולך על בנין בית המקדש, הוא משום ששלימות מתן תורה והשראת השכינה היא במשכן ומקדש, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"].

ושלימות החיבור ויחוד של בנ"י עם הקב"ה הוא בברית מילה (שניכר בגוף האדם יותר משאר מצוות ובאופן תמידי), היינו שברית היא אותו ענין של נישואין – רק שהוא ברוחניות, בקשר עם ה', ולכן צריך שושבינים "קוואטערס", וממילא זה דוקא איש ואשה.

ולכן בברית מילה יש הדגשה על ענין השמחה – כמו בחתונה – "שש אנכי על אמרתך" זו מילה, וברית מילה היא (לא מיד ביום הלידה אלא) ביום השמיני בכדי שגם אביו ואמו יהיו בשמחה [כיון שהאשה נטהרת ביום השמיני, וזהו המשך הפסוקים, שהיא טמאה שבעה ימים, ומיד כשטהורה ביום השמיני ימול בשר ערלתו. והיינו שענין השמחה – בפרט בענין החתונה שמטרתו הולדת בנים ובנות – צריך להיות שלם גם אצל ההורים], שמחה המגיעה מענין ההתחדשות (כמו ששמחת החתונה באה מהתחדשות – "יעזוב איש את אביו וגו' ודבק באשתו והיו לבשר אחד", כנ"ל) – החיבור ויחוד הפנימי של הקב"ה (איש) ובנ"י (אשה), בריתי בבשרכם לברית עולם.

[ומכיון שאשה אינה צריכה למילה כיון שנחשבת כמהולה "כמאן דמהילא דמיא", יש לומר שאצל נשים חיבור ויחוד זה נעשה מיד בשעת הלידה].

ועל ידי קיום מצוות אלה – פרו ורבו (שהיא תכלית החתונה) ומצוות מילה – זוכים בקרוב ממש לגאולה האמיתית והשלימה, אז תהי' שלימות במילה – "ומל'ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך" ושלימות ב"נישואין (של הקב"ה ובנ"י) שנאמר כי בועליך עושיך", וגם יהיו השושבינים "משה ואהרן יהא עמנו".

דעת

סיכום והוראות

סיכום כללי: מבאר פנימיות ענין ברית מילה, ועל פי זה מסביר למה יש 'קוואטערס', ולמה נהגו שאשה מעוברת לא תהי' 'קוואטערין'.

○ בחתונה צריכים שושבינים, כיון שהחתן והכלה צריכים עזרה להתקרב זה לזו מצד שלפני כן היו זרים זה לזו. והחיבור (בו נוטלים חלק השושבינים) מביא לשמחה נפלאה, כיון שמאז שנולדו היו האיש ואשה רחוקים זה מזו (ולפני כן הרי היו נשמה אחת - כל אחד הוא החצי של השני), וקירובם יחד הוא חידוש - ממנו באה שמחה נפלאה.

○ השורש ברוחניות הוא החיבור של הקב"ה עם בנ"י, בו גם כן צריך שושבינים, כיון שהנשמה (כאילו) נפרדה מהקב"ה וירדה בריחוק גדול להעלם והסתר של העולם, וצריכה לשושבינים - משה שממשיך אלקות לעולם, ואהרן שמעלה ומקרב את הנשמה לאלקות. והחיבור ויחוד שנעשה (על ידי קיום התורה ומצוות ובירור הניצוצות) מביא לשמחה נפלאה מצד החידוש שבזה. [ולכן הייתה שמחה כה גדולה במתן תורה ("ביום חתונתו זה מתן תורה") - כיון שאז נתבטלה הגזירה ועליונים ותחתונים יכולים להתחבר (ובזה עצמו - עיקר השמחה היא כשנבנה בית המקדש, כיון שאז היא שלימות "ושכנתי בתוכם" בעולם)].

○ ושלימות ופנימיות היחוד של יהודי עם הקב"ה (בסגנון אחר: החידוש בחיבור עם הקב"ה - שהתחדש במתן תורה - שעליונים (רוחניות) יורדים למטה (גשמיות) עד שהגוף הגשמי של יהודי הוא גם חלק מהברית עם הקב"ה), מתבטא (בעיקר) בברית מילה, שעל ידה ניכר (יותר מאשר במצוות אחרות) בגוף הגשמי הקשר עם הקב"ה.

○ ולכן גם בברית (כמו בחתונה) יש שושבינים - איש ואשה המסייעים להבאת התינוק לברית 'קוואטערס'.

○ ומכיון שהוא בדוקא איש ואשה (נשואים), אשה מעוברת אינה יכולה להיות שושבינה או 'קוואטערין', כיון שאשה מעוברת יש בה גם את הולד, שהוא מציאות נוספת, ויש כאן יותר מאשה אחת.

○ ובדיוק ועומק יותר: זה לא רק שיש כאן מציאות נוספת על מציאות האשה, אלא האשה עצמה היא כאילו שתי מציאויות יחד.

ההוראה הרשמית בשיחה - לא כתוב באופן רשמי, אבל לכאורה יש לומר שהוא חיזוק בענין ובשמחת (הנישואין ו) ברית מילה, ההכרה שזהו חיבור ויחוד עם הקב"ה.

- הפירוש מנהג ישראל תורה הוא לא רק שיש לו תוקף של תורה, אלא הוא מורה (הוראה) על תוכן הענין בו נוהגים מנהג זה.
- מנהגים הם מדוייקים בתכלית ועם סיבה לכל דבר - לפעמים יותר קשה למצוא את הסיבה לזה, אבל זה קיים. אז בואו נזכור לשמור על המנהגים שלנו כראוי.
- אם מרגישים נפילה במצב רוח, אפשר להיזכר שיש לנו את המילה (גם לנשים שהרי "כמאן דמהילא דמיא"), שזה הסימן שלנו לחיבור המיוחד עם הקב"ה (שהתחדש במתן תורה), שזה שמחה הכי גדולה.

